

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE
DIREKTORAT ZA ZAKONODAJO S PODROČJA PRAVOSODJA

Župančičeva 3, 1000 Ljubljana

T: (01) 369 5342
F: (01)369 5783
E: gp.mp@gov.si
www.mp.gov.si

URAD VLADE RS ZA KOMUNICIRANJE

gp.ukom@gov.si

Številka: 091-50/2014/2

Datum: 8 .1. 2015

Zadeva: Odziv Ministrstva za pravosodje na predlog št. 6266-337, ki je bil objavljen na portalu *predlagam.vladi.si*: Uzakonjeno težaško delo zapornikov ali privatno plačilo zaporne celice

Zveza: Vaš dopis, št. 092-337/2014/1, z dne 11. 12. 2014

Ministrstvo za pravosodje je dne 15. 12. 2014 s strani Urada Vlade RS za komuniciranje prejelo predlog, ki je bil objavljen na portalu *predlagam.vladi.si* pod številko 6266-337: Uzakonjeno težaško delo zapornikov ali privatno plačilo zaporne celice. Predlagatelj v njem predlaga, da se problematiko pomanjkanja domačih fizičnih delavcev na področjih s precej napornim, težkim in deloma tudi nevarnim fizičnim delom v gradbeništvu, gozdarstvu, rudarstvu, delu v proizvodnji in podobnih panogah rešuje s tem, da se na tovrstna prosta mesta zakonsko napoti domače zapornike v smislu družbeno koristnega dela. Nadalje pa se predlaga tudi, da se vsem zapornikom v skladu z njihovim premoženjskim stanjem določi obveznost plačila bivanja v zavodih za prestajanje kazni zapora, pri čemer bi se največja denarna obremenitev naložila obsojencem z več premoženja in to zlasti v prvih letih prestajanja kazni. V nadaljevanju Ministrstvo za pravosodje podaja odgovor na podana predloga.

Glede prvega predloga poudarjamo, da gre vsebinsko za problematiko uzakonitve prisilnega dela za obsojence, ki je že bilo predmet odziva pristojnega ministrstva in sicer na predlog 1953: Prisilno delo za zapornike, ki je bil objavljen na portalu *predlagam.vladi.si* dne 5. 7. 2011. Tako iz same Ustave Republike Slovenije¹, pripadajoče nacionalne zakonodaje kot tudi iz vrste ratificiranih in zavezujočih mednarodnih pogodb namreč izhaja dolžnost države, da varuje in spoštuje tudi osnovne človekove pravice ter osnovno človekovo dostojanstvo oseb, ki jim je bila zakonito odvzeta prostost kot posledica ustrezne kazenske obsodbe. Določbe 49. člena Ustave pri tem izrecno določajo, da je poleg pravice do proste izbire zaposlitve in enake dostopnosti vsakega delovnega mesta pod enakimi pogoji ključen element svobode dela kot ustavno varovane človekove pravice in temeljne svoboščine tudi prepoved prisilnega dela. Pri tem iz 4. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij² izrecno izhaja, da so obsojencem med izvrševanjem kazni zapora zagotovljene vse pravice državljanov Republike Slovenije, razen tistih, ki so izrecno odvzete oziroma omejene s samim zakonom ali (smiselno) nadrejenimi pravnimi akti, tj. Ustavo in ratificiranimi mednarodnimi pogodbami, ki zavezujejo Republiko Slovenijo kot podpisnico.

¹ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06 in 47/13.

² Uradni list RS, št. 110/06 - UPB, 76/08, 40/09, 9/11 - ZP-1G, 96/12 - ZPIZ-2 in 109/12.

Pri slednjih velja glede prepovedi prisilnega dela omeniti predvsem 8. člen Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah³, 4. člen Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin Sveta Evrope⁴, 5. člen Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, definicijo prisilnega dela pa določata dve konvenciji Mednarodne organizacije dela (MOD), in sicer Konvencija MOD št. 29 o prisilnem ali obveznem delu⁵ ter Konvencija MOD št. 105 o odpravi prisilnega dela⁶. Prva konvencija v 2. členu vsebuje definicijo prisilnega ali obveznega dela, ki ga opredeljuje kot delo ali storitev, ki zahteva od posameznika opravljanje dela, za katero se ta ni prostovoljno odločil, pod grožnjo kakršnekoli kazni ali sankcije. Tu je zajeto tudi prisilno delo v korist posameznikov, družb ali zasebnih pravnih oseb. Druga konvencija pa je namenjena zatiranju dodatnih oblik prisilnega dela, ki so lahko sredstvo politične prisile ali vzgoje ali kot kazen za zavzemanje in izražanje političnih stališč ali stališč, ki so ideološko v nasprotju z uveljavljenim političnim, družbenim ali gospodarskim sistemom, kot način pritegnitve in uporabe delovne sile za gospodarski razvoj, kot sredstvo delovne discipline, kot kazen za sodelovanje v stavkah in kot sredstvo rasnega, družbenega, nacionalnega ali verskega razlikovanja⁷.

Glede na predstavljeno in dejstvo, da se človekove pravice in svoboščine uresničujejo na podlagi Ustave, ter da je mogoče le z zakonom predpisati (zgolj) način njihovega uresničevanja in še to pod pogojem, kadar tako izrecno določa Ustava, oziroma, če je to nujno zaradi same narave posamezne pravice ali svoboščine⁸, Ministrstvo za pravosodje zaključuje, da bi morebitna uzakonitev prisilnega dela zapornikov v predlaganem okviru pomenila kršitev temeljnih človekovih pravic in svoboščin, ki izhajajo tako iz Ustave Republike Slovenije, kot tudi številnih naštetih mednarodnih aktov, k spoštovanju katerih se je izrecno zavezala tudi Republika Slovenija.

Sicer pa delo obsojencev ureja področni Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij v členih 45 do 57. V okvirih teh zakonskih norm in dejanskih možnosti zavodov za prestajanje kazni zapora se zaprtim osebam, ki so sposobne za delo in želijo delati, delo omogoča v javnih gospodarskih zavodih, pri delih, potrebnih za normalno poslovanje zavoda (hišna dela), pri delodajalcih zunaj zavoda in v okviru delovne terapije. Obsojenci, ki pa jim dela ni mogoče zagotoviti, kakor tudi obsojenci, ki iz kakršnegakoli razloga niso vključeni v delo, tako niso prepuščeni neracionalnemu izrabljanju časa v zaporu, saj so za vsakega obsojenca dnevno predvidene določene tretmajske in druge aktivnosti.

³ Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij Organizacije združenih narodov in konvencij, sprejetih v Mednarodni agenciji za atomsko energijo (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 9/92, 9/93, 5/99, 9/08, 13/11 in 9/13). Datum uveljavitve v Republiki Sloveniji: 17. 7. 1992.

⁴ Evropska konvencija o človekovih pravicah; Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, spremenjene s protokoli št. 3, 5 in 8 ter dopolnjene s protokolom št. 2, ter njenih protokolov št. 1, 4, 6, 7, 9, 10 in 11 (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 7/94).

⁵ Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij UNESCO, mednarodnih večstranskih pogodb o zračnem prometu, konvencij mednarodne organizacije dela, konvencij mednarodne pomorske organizacije, carinskih konvencij in nekaterih drugih mednarodnih večstranskih pogodb (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 15/92 in 1/97). Datum uveljavitve v Republiki Sloveniji: 14. 11. 1992.

⁶ Zakon o ratifikaciji Konvencije o odpravi prisilnega dela (MKOPD; Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 10/97).

⁷ Grožnja kazni iz konvencij se nanaša na fizično ali moralno prisilo, pri čemer pa ima pri ugotavljanju »prisilnosti« delo predhodno soglasje delavca za neko delo ali opravljanje določenih storitev za delodajalca le relativni pomen. Primerjajte smiselno vsebino sklepa Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, opr. št. VIII Ips 320/2010 z dne 3. 4. 2012.

⁸ Glejte 15. člen Ustave.

Glede drugega predloga, ki se nanaša na morebitno obveznost odplačnega prestajanja kazni zapora za obsojence z več premoženja, pa ministrstvo uvodno poudarja, da je iz vsebine predloga razvidno, da se v bistvenem nanaša na premoženje obsojencev, ki naj bi bilo bodisi nezakonitega izvora bodisi posledica premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. Pri tem je treba poudariti, da veljavna kazenskopravna zakonodaja v Republiki Sloveniji že omogoča zaseg in odvzem tovrstnega premoženja nezakonitega izvora, bodisi na podlagi Kazenskega zakonika⁹ bodisi na podlagi Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora¹⁰. Načeloma so namreč represivni posegi v človekove pravice in svoboščine, kamor spada tudi pravica do premoženja oziroma zasebne lastnine¹¹, praviloma vezani na pravnomočno obsodilno sodbo, vendar pa so mogoče tudi izjeme. Določitev dodatne, »pavšalne« obremenitve v obliki odplačnega prestajanja kazni zapora za tovrstne obsojence bi bila torej manj smiselna, saj so v pravnem redu Republike Slovenije že zagotovljeni opisani mehanizmi za odvzem tovrstnega premoženja.

Odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem je tako urejen v sedmem poglavju Kazenskega zakonika¹² in sicer 74. člen zakonika določa, da nihče ne more obdržati premoženjske koristi, ki je bila pridobljena s kaznivim dejanjem ali zaradi njega. Taka korist se odvzame s sodno odločbo, s katero je bilo ob pogojih, določenih v tem zakoniku, ugotovljeno kaznivo dejanje. To pomeni, da je pogoj za odvzem obsodilna sodba, vedno pa premoženjsko korist, pridobljeno s kaznivim dejanjem, ugotavlja sodišče po uradni dolžnosti.

Namen ureditve Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora pa je preprečevanje pridobivanja in uporabe premoženja nezakonitega izvora zaradi varstva pridobivanja premoženja na zakonit način ter zaradi zaščite gospodarske, socialne in ekološke funkcije lastnine, ki ga zagotavlja pridobivanje premoženja v skladu s predpisi. Navedeno se zagotavlja z odvzecom premoženja v okviru posebnega postopka finančne preiskave in pripadajočega pravnega postopka tistim osebam, ki so ga pridobile na nezakonit način, ali je bilo tako premoženje nanje preneseno brezplačno ali za plačilo, ki ne ustreza njegovi dejanski vrednosti.

Ministrstvo za pravosodje se zaključno strinja, da je potrebno povečati učinkovitost odvzema tako premoženja nezakonitega izvora kot tudi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. K temu pa bodo zagotovo najbolj pripomogli ukrepi, kot so zagotovitev potrebnih pogojev za delo, izobraževanje in specializacijo v okviru obstoječih pristojnih državnih organov, da bodo ti čimbolj učinkovito zakonito izvrševali svoje pristojnosti na podlagi veljavne zakonodaje, tako na podlagi Kazenskega zakonika kot tudi Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora.

Glede na vse navedeno Ministrstvo za pravosodje meni, da predloga nista primerna za nadaljnjo obravnavo.

S spoštovanjem,

Andreja LANG
generalna direktorica
po pooblastilu
Sara Regancin
sekretarka

⁹ KZ-1;Uradni list RS, št. 50/12 – UPB.

¹⁰ Uradni list RS, št. 91/11 in 25/14.

¹¹ Glejte 33. člen Ustave.

¹² KZ-1;Uradni list RS, št. 50/12 – UPB.